

Världen undrar varför Mugabe inte möter något motstånd

Hyperinflation och matbrist är bara några av orsakerna till att förhållandena för Zimbabwes folk blir allt svårare. Varför går de inte ut i massdemonstrationer för att protestera?

STÄLLD INFÖR FRÅGAN SVARAR alla att rädslan hindrar dem. Men efter otaliga samtal i ämnet kan även andra viktiga faktorer urskiljas.

Ett bakomliggande skäl är att landets socioekonomiska situation gradvis har försämrats under så lång tid från en relativt hög välfärdsnivå. Fram tills innevarande år, som har varit exceptionellt förödande, har zimbabwier haft bättre livsvillkor än de flesta andra afrikaner. De har kunnat förlita sig på en relativt god infrastruktur, från samhällsnivå till hushållsnivå med bland annat egna bostäder, odlingslotter, möbler och husgeråd.

Ett annat viktigt skäl är den allmänna förvirringen, parad med en påtaglig känsla av maktlöshet. Folk har hela tiden kastats mellan hopp och förtvivlan, vilket har gjort det svårt att bestämma taktik. Den dalande ekonomin, för att inte tala om de politiska händelserna, har varit absurda och abstrakta företeelser.

Ett annat viktigt skäl är president Robert Mugabes intelligens, historia och karaktär, egenskaper som andra ledare inte har. Det finns t.ex. en föreställning som många har svårt att skaka av sig; att Mugabe gör så gott han kan, men eliten kring honom är för korrumpad och girig, att det är de, jämte västmakterna, som förstör landet. Det finns en så djup misstro mot politiker på nationell, regional och internationell nivå så att inte ens oppositionspartiet MDC har kunnat förankra sig på gräsrotsnivå.

Inte heller är västerländska länder populära i landet. Kolonialismens spår är uppenbara liksom västs rådande krigförande utrikespolitik. Dessutom har de flesta i landet negativa erfarenheter av 1990-talets neoliberala ekonomiska program, regisserade av Världsbanken och Internationella Valutafonden. Det

finns därför ingen tilltro till politisk uppbackning inför och efter ett eventuellt uppror.

ETT ANNAT VIKTIGT ELEMENT är de praktiska begränsningarna. De ständiga utmaningarna för att lösa vardagsproblemen är överväldigande. Det kan handla om tid och möda att till exempel växla pengar på parallella marknader, stå i matköer, köa till banken, vänta på sjukvård. Arbetstider och arbetsformer har snedvridits avsevärt, med följd att allt mindre tid blir kvar till familj och umgänge. Till detta kommer även att offentliga tjänster systematiskt har tappat kvalitet. Det har gjort att hemlivet kräver alltmer kraft och tid, att hushållsarbetet blivit omständigare när frekventa strömavbrott försvårar vattentillgång och matlagning.

DEN MEST FÖRÖDANDE KRAFTEN har dock varit den accelererande, och oförutsägbara, hyperinflationstakten som mycket drastiskt har kapat allmänhetens köpkraft. Detta gäller särskilt för innevarande år. Jag uppskattar den årliga inflationstakten mellan juli 2007 och juli 2008 till ungefär 100 miljoner procent. Den veckovisa inflationen under juni–augusti 2008 har legat på ungefär 150 procent. Den kraftigt minskade köpkraften inte har haft råd att lägga pengar på att organisera sig.

Till de praktiska begränsningarna hör också de alltmer nedgångna kommunikations- och transportsystemen som begränsar resande och kontakt vilket hindrar människor att organisera sig för olika ändamål.

Alla dessa utmaningar i vardagslivet, tillsammans med ett alltmer försämrade näringsintag, har också gjort människor alltför fysiskt svaga för att orka organisera sig.

Till vardagsproblemen i Zimbabwe hör numera att ständigt köa som till banken eller till mataffären.

Foto: Tsvangirayi Mukwazhi

Men det har hela tiden funnits en viktig räddningsplanka för zimbabwier: grannländernas absorbering av deras arbetskraft. De relativt rika grannländerna med växande ekonomier, framförallt Sydafrika men även Botswana och Namibia, har kunnat ta hand om majoriteten av de utvandrande, relativt högt utbildade och kvalificerade zimbabwierna.

Enligt statistiska underlag uppskattas att majoriteten av de kvarvarande zimbabwierna får en viss försörjning från utlandet. Det talas om minst fyra miljoner zimbabwier i exil, varav tre miljoner beräknas vara i Sydafrika. Zimbabwes centralbank uppskattar den överförda penningmängden till en miljard USA dollar, vilket motsvarar ungefär en femtedel av landets nuvarande ekonomiska värde (mätt i uppskattad BNP, bruttonationalprodukt).

MEN GENOM DENNA UTVANDRING har Zimbabwe också förlorat majoriteten av sina intellektuella, potentiella ledarfigurer för en progressiv kamp. Trevor Ncube, en välkänd tidningsägare i Sydafrika och tillika i påtvingad exil, uttryckte en gång att han hellre såg att grannländerna stängde sina gränser helt, så att zimbabwier tvingades stanna kvar och därmed pressas att göra något åt landets situation istället för att fly den.

Det finns de som anser att det fortfarande är möjligt med ett folkligt uppror. Raymond Majongwe, generalsekretären för *Progressive Teachers Union of Zimbabwe*, har vid flera tillfällen

uppmantat andra delar av civilsamhället till fredliga demonstrationer, även utan polistillstånd. Hans fackförbund har demonstrerat vid flera tillfällen, ibland med svåra fall av misshandel som resultat. På frågan om varför han tror att andra organisationer inte demonstrerar säger han:

Ledarna för organisationerna är för bekväma, de har fasta jobb och goda inkomster som de inte vill riskera.

Raymond får däremot medhåll av en annan sammanslutning som också ständigt möts av misshandel och arresteringar under sina demonstrationer: *WOZA, Women of Zimbabwe Arise*, numera tillsammans med *MOZA, Men of Zimbabwe Arise*.

NÄR VÅLDET INFÖR PRESIDENTOMVALET den 27 juni verkade nå sin topp, gick Lovemore Madvuku, ledaren för den kritiska organisationen *National Constitutional Assembly* längst. Han uppmanade befolkningen att göra motstånd på alla lämpliga sätt, inklusive självförsvar med våld. Vissa gjorde det också.

En annan fackföreningsaktivist, Canwell Muchadya, hade följande att säga i ämnet:

Istället för att se på när vi själva, våra barn och anhöriga sakta tynar bort till en säker och snar död borde vi ta risken att stå upp för våra rättigheter och möta ett våldsamt motstånd.

DENIZ KELLECIOGLU

Harare